

Referat fra gruppediskusjoner om struktur og læreplaner – programområdet drama

Kurssamling 18. – 20. februar 2016 på Lillestrøm videregående skole, arrangert av Drama- og teaterpedagogene i samarbeid med dramaseksjonen på Lillestrøm vgs.

Petter William Hansen, representant for programområdet drama i Utdanningsdirektoratets arbeidsgruppe tok opp noen spørsmål til diskusjon i grupper:

Hovedspørsmål:

- **Hva kan fordypning i teater være?**

Underspørsmål:

- Hva mener dere er grunnleggende i teaterundervisning - og viktig at ligger under et obligatorisk programfag?
- Bør vi ha mulighet for lokale tilpasninger i alle læreplanene på hele utdanningsprogrammet? Er det områder der det er behov for en enhetlig forståelse og gjennomføring?

Problemstillingene ble diskutert i seks grupper. Hittil er referat fra fire av seks grupper kommet inn.

Referat gruppe 1:

Deltakere: Solhild Linge (Lillestrøm vgs.), Sindre Andreas Nilsen (Inderøy vgs.), Dagmara Lauritzen (Bjørnholt vgs.), Sebastian Skytterud Myers (paneldeltaker, skuespillerstudent HiNT), Ida Svemo Hiller, Polarsirkelen vgs.) og Mette Nyheim (Hadeland vgs.)

Referent: Mette Nyheim

Den såkalte «språkregelen» ødelegger valgfriheten og fleksibiliteten innenfor programfagene på MDD, og bør fjernes.

I dag oppleves skillet mellom Teaterproduksjon og Teaterproduksjon fordypning som noe kunstig. Vi foreslår at elevene kan velge ett fordypningsemne per halvår. Aktuelle fordypningsemner kan være fysisk teater, scenografi, dybdeanalyse av dramaturgi, Commedia dell'Arte, filmskuespill, stemmebruk, monologforberedelse til høyskole. Det må være opp til hver skole hvilke emner som skal tilbys i hvilke halvår. Man lager da individuelle utviklingsplaner for de elevene som velger. Tanken er at dette er selvstendig arbeid under veiledning, slik at læringen vokser over lang tid. Mappevurdering er en egnet vurderingsform i dette faget. Dette forutsetter en annen type tenkning omkring lærerressurs. Dette gir også rom for lokale varianter og samarbeid med eksterne institusjoner og gjestelærere. **Dette kan skje innenfor dagens timestruktur der teaterproduksjon fordypning er et valgfritt femtimersfag.**

Det er bred enighet rundt bordet om at Teater i perspektiv 1 og 2 samt Drama og samfunn ikke kan bli valgfrie. Begge disse fagene er modningsfag som man ser verdien og betydningen av etter å ha blitt undervist i dem, og som mange elever ikke vet så mye om på det tidspunktet de eventuelt kan velge dem. Begge disse fagene er nyttige og gir kompetanse uansett hva man gjør etterpå, siden begge fagene er «generelt studieforbereende fag».

Referat gruppe 2:

Deltakere: Rikke Middelhuus Eriksen (paneldeltaker, student profesjonsstudiet i psykologi), Ingrid Hansen Elstad (Polarsirkelen vgs.), Kari Beate Lilleaas (Gol vgs.), Wenche Lindemann (Bjørnholt vgs.), Nathalie Rey (Gjøvik vgs.), Kristin Runde (Vågen vgs.) og Magne Kippersund (Stange vgs.).

Referent: Magne Kippersund (Stange vgs.).

A) Fordypning (valgbart)

På vår gruppe mener vi at fordypning kan være

- a) fenomenet **konseptutvikling** og
- b) ulike former for **spesialisering** innen ulike kunstneriske eller tekniske disipliner som sorterer under teaterproduksjon

(og premisset er at fordypning tilbys de som allerede har basis, altså de som har gjennomført de obligatoriske drama- og teaterfagene)

B) Basis (obligatorisk)

Hva mener dere er grunnleggende i teaterundervisning – og viktig at ligger under et obligatorisk programfag?

Skuespilleren er grunnleggende nødvendig i teatret («A spiller B for C»), og bør også være grunnleggende nødvendig i et obligatorisk teaterfag – dog i en utvidet forståelse av ordet «skuespiller». I den utvidede forståelsen av ordet skuespiller legger vi grunnleggende ekspressive, kommunikative og samhandlende ferdigheter som gjerne forstås som grunnleggende ferdigheter i drama, inkl. den lekende og trygghetsskapende tilnærmingen til disse.

At stikkordet «skuespiller» forstås som grunnleggende nødvendig, og plassert i et obligatorisk teaterfag (Teaterensemble, Teaterproduksjon) utløser også forståelsen av at «**støttefunksjonene til skuespilleren**» forstås som grunnleggende nødvendige, altså manuskriving, dramaturgi, regi, scenografiske disipliner som lys, lyd, scenerom, scenedekor, kostymer, rekvisitter, sminke), og at disse også legges inn i samme obligatoriske fag.

I tillegg mener vi at de faglige kvalitetene som i dag ligger i faget Teater i perspektiv og i faget Drama og Samfunn er grunnleggende nødvendige, og må ligge i obligatoriske teaterfag (gjørne i de fagene som har disse navnene i dag). Teater i perspektiv gir **historisk og samfunnsmessig kontekst**, samt **analyse, akademisk tyngde og trening til academia, og dermed også status**

i et skole- og utdanningssystem. Helt nødvendig for at ikke drama- og teaterfagene skal sveve i et intenst, men flyktig produksjonskav.

Drama og Samfunn kommer perfekt inn i tredje klasse og samler opp trådene i det tre-årige forløpet i det det peker på **pedagogikk, dramapedagogikk, yrkesveiledning med dramafag som bakgrunn, samt ny vinkling av samfunnskontekst.** Drama og samfunn er et fag elevene først forstår verdien av etter at de har hatt det. Dette faget kan ikke gjøres valgbart.

Referat gruppe 3:

Deltakere: Stein Kippersund (Stange vgs.), Elisabeth Enger (Hartvig Nissens skole), Lillian Strand, (Greveskogen vgs.), Janne Wettre (Bjørnholt vgs.) og Trude-Sofie O. Anthonsen (paneldeltaker, frilans skuespiller og pedagog)

Referent: Trude-Sofie o. Anthonsen

Grappa startet med å diskutere premisene. Det ble klargjort at faget «Teater fordypning» skal være et 5 timers fag. Det skal ikke brukes til hovedproduksjon, men være en reell fordypning i noe annet innenfor teater. Det er kun elever som går på dramalinja som skal få tilbud om dette faget.

Vi diskuterte mye fram og tilbake, men i stedet for å gjengi hele diskusjonen vil jeg dele det vi kom fram til:

Vi vil at elevene skal kunne fordype seg i ulike fagdisipliner innen teater. Vi har derfor gjort følgende inndeling:

1. Skuespillerteknikk
2. Regi/dramaturgi
3. Scenografi/rekvisitt
4. Lys/lyd
5. Kostyme/sminke
6. Pedagogikk/ledelse/produsent
7. Teaterjournalistikk/PR/Markedsføring

Vi ser for oss at faget blir tilpasset elevenes interesser og derfor vil variere fra år til år. Fordypningsfaget bør tilføre noe annet enn det elevene allerede lærer på dramalinja, og/eller burde det gi dem mulighet til å fordype seg i et felt de har en særlig interesse for.

1. Skuespillerteknikker vi ser for oss muligheten til å jobbe med én eller flere skuespillerteknikker. Enten ved at en regissør kommer til dramalinja for å sette opp et stykke eller holde kurs i en spesiell teknikk. Dette vet vi har vært gjort med blant annet Jon Tombre akkurat nå. Eller ved at en liten gruppe med elever blir utplassert ved et teater eller et teaterkompani.

Elevene kan også få tilbud om å jobbe med Skuespill for film. Vi ser for oss at dette er et felt de fleste ikke får så mye av på dramalinja, men som mange av elevene er særlig interessert i. Det er nærliggende å tenke et samarbeid med Medielinja, men dette tenker

vi kan bli vanskelig den tid elevene vil ha vanskelig for å ivareta hverandre når de har like lite erfaring. For å sikre god kvalitet på fordypningen bør man se på muligheten for å samarbeide med filmfolk på et høyere nivå. Her kommer også lokal tilpasning inn. Da tenker vi på hvilke muligheter som fins i nærmiljøet. Enkelte elever er allerede med i TV-serier, kanskje kan dette godkjennes som fordypning. Det kan da bli utfordrende å finne en god vurderingsform, men dette tenker vi kan løses gjennom tett oppfølging fra faglærer og eventuelt en sluttrapport om prosjektet.

2. Regi/dramaturgi for elever som har lyst til å fordype seg i regi eller dramaturgi. Faget må tilpasses de enkelte elevene, men kan kombineres med elever som vil fordype seg i skuespillerteknikker. Man kan også se for seg et samarbeid mellom elevene på ulike klassetrinn innad på dramalinja.

Vi tror det vil være veldig givende å få til utplasseringer der man f.eks. er regiassistent hos en regissør eller en dramaturg, gjerne ved et lokalt teater.

3. , 4., 5. Utplasseringer ved teater etc. Vi har tenkt i samme baner for disse valgmulighetene. Fordypningsfaget kan gi muligheter til både de elevene som vil ha mer teater og skuespill, og faget kan være et alternativ for de elevene som er mer komfortable med å fylle andre funksjoner innen teateret enn å stå på scenen selv.

6. Pedagogikk/ledelse/produsent Her kan elever som har særlig interesse for å lære bort eller lede fordype seg. Kanskje kan dette gjøre at man kan erstatte Drama/Samfunn som fag til og med. Det var sterk uenighet fra de som underviser i drama om å ta vekk noe som helst fra DS. Referenten stod alene med denne holdningen. Jeg skriver den likevel ned fordi jeg tror elevene har et annet syn på dette enn lærerne som kanskje også frykter timeantallet sitt. Vi var alle enige om at det burde være mulighet for fordypning innen teaterpedagogikk for de som ønsker det. Gjerne gjennom å lage et teateropplegg for barnehager, slik det er vanlig innen Drama og Samfunn-faget.

7. Teaterjournalistikk/PR/Markedsføring For elever som vil fordype seg innen analyse f.eks. Elevene kan bruke faget til å gå på forestillinger og skrive anmeldelser/analyser av forestillingene.

Vi har tro på at et tilbud der fordypningen knyttes opp til lokale teatre eller lignende, vil gjøre at faget virker relevant for elevene, det vil gi dem et etterlengtet tilbud, de vil kunne påvirke innholdet selv og det vil gjøre faget til et reelt valgfag siden det ikke er timer som automatisk brukes til hovedproduksjonen. Likevel vil kunnskapen elevene tilegner seg kunne brukes som en del av hovedproduksjonen. Elever som har lært om sminke/kostyme/lys/lyd/scenografi osv. kan bidra med dette til hovedproduksjonen dersom det passer.

På underspørsmålet «Er det reell valgfrihet i fordypningsfaget?» var det noe uenighet i gruppa. Vi tror at valgfriheten kan bli bedre dersom tilbudet i fordypningsfaget er noe utover det de ellers gjør på dramalinja.

Vi rakk ikke å snakke så mye om hva som er viktig i teaterundervisningen spesielt, men vi tenker det kommer til uttrykk i forslagene våre.

Vi snakket om at vi ønsker mulighet for lokal tilpasning. Vi bemerker likevel at det kan være store forskjeller i hvilke ressurser som er tilgjengelige i det lokale nærmiljøet, på den enkelte skole eller i den enkelte klasse. Det er viktig at kvaliteten blir høy i hele landet, selv om innholdet kanskje er ulikt.

Andre ting som ble nevnt:

- Fordypningsfaget kan dreie seg om å lage en oppsetning.
- Fordypningsfaget kan være arbeid med monologer/dialoger.
- Fordypningsfaget kan være på individuell basis eller i grupper, det vil variere etter antall elever etc.
- Kan fordypningsfaget kobles sammen med IOP?
- Det bør være forskjell i fagets innhold for andre og tredje klasse (enkelte mente dette)
- Fordypningsfaget kan være «Eget prosjekt». At elevene skal være selvprogrammerende og styre prosessen fra idé til forestilling selv.
- Det er viktig at vi ikke gir fra oss ressurser. (Faglærerne var opptatt av dette). Referent foreslo at det kanskje kan være en utveksling mellom de ulike dramalinjene? At man rett og slett byttelåner lærere dersom lærere på en skole har spesiell kompetanse å tilby andre skoler.
- Vi snakket så vidt om dette med at fordypningsfaget blir vanskelig fordi noen ikke har tatt nok språk på ungdomsskolen. En tanke er muligens å endre på at dette kan velges i ungdomsskolen? Dette rakk vi ikke å diskutere videre.

Referat gruppe 4:

Deltakere: Per Arne Øiestad (Hartvig Nissens skole), Henk Jansen (Lillestrøm vgs.), Rolf Eriksen (Fyllingsdalen vgs.), Lars Erik Lyngstad (Gjøvik vgs.) og Anne Kristin Kåvin (St, Hallvard vgs.).

Referent: Anne Kristin Kåvin

Gruppen diskuterte hovedsakelig spørsmål knyttet til valgfritt fordypningsfag og da særlig om mulige endringer til nåværende fordypningsfag. Gruppen diskuterte også muligheter for lokale tilpasninger og om det er enighet om grunnleggende elementer i faget.

- *Hva kan fordypningsfaget være? Er det et reelt valgfritt fag og er det ønskelig å utforske endret innhold i faget?*

I diskusjonen kom det frem at det er forskjellig praksis i skolene på hva som vektlegges som fordypning og at det er muligheter for lokale tilpasninger innen den nåværende læreplanen. Gruppen var også enige om at mulighet for lokale tilpasninger både er ønskelig og nødvendig, ettersom elevgruppene, og ikke minst sammensetningen av disse, er forskjellige på de

forskjellige skolene. I drama og teaterfag spiller sammensetningen av elevgruppen, eller ensemblen, en vesentlig rolle ettersom mye av læringen forutsetter samarbeid i grupper.

På spørsmålet om dagens fordypningsfag er et reelt valgfag mente gruppen at det er en tydelig sammenheng mellom begge produksjonsfagene og at det vil være en stor fordel for elever å velge fordypningsfaget. Generelt ble det uttrykt et ønske om å opprettholde denne sammenhengen. Her ble betydningen av å opprettholde det nåværende timetallet også trukket frem.

Problemet med at enkelte elever ikke har mulighet til å velge fordypningsfaget i 3. klasse ble trukket frem, dette ble ikke sett på som et stort problem hos noen, men andre igjen opplevde at dette var en reell problemstilling, både for de enkelte elevene og for gjennomføring av produksjoner.

Det ble stilt spørsmål om det er dramafaget som skal legge til rette for andre fag og påpekt at programmet tidvis krever et stort, samlet timeantall for å kunne gjennomføre større prosjekter hvor begge produksjonsfagene inngår.

Det ble også trukket frem at faget er laget for å være spennende og engasjerende, slik at elevene skal være motivert til å velge faget.

- *Er det et reelt fordypningsfag?*

På spørsmål om det er et reelt fordypningsfag mente flertallet i gruppen at det ligger gode muligheter til fordypning i faget, men det kom også frem at dette praktiseres noe forskjellig lokalt. Det ble diskutert om det var mulig å legge mer vekt på det analytiske i fordypningsfaget eller om det kunne være mulig med mer fokus på individuell fordypning. Eksempler her kunne være monologarbeid rettet mot opptaksprøver, arbeid med større roller eller ansvarsområder i produksjoner, arbeid med egenvalgte teaterformer eller sjangerarbeid.

Den generelle meningen var at det ikke var nødvendig eller ønskelig med en slik endring og det ble særlig uttrykt en bekymring for at faget kunne bli for smalt og mindre aktuelt for flere elever og at en slik endring vil kunne undergrave eller til og med pulverisere programområdet. Det ble stilt spørsmål om det er en riktig strategi å gjøre endringer i faget nå.

Gruppen uttrykte en generell oppfatning at fordypningen i all hovedsak bør være knyttet til utvidet arbeid med produksjoner og at det finnes muligheter for å legge opp til individuell fordypning etter behov.

En av deltagerne mente det ville være hensiktsmessig å utforske muligheter for å vurdere en tydeliggjøring av fordypningsdelen og at det er mulig å åpne for mer individuell og elevstyrt fordypning i noen kompetanseområder, samtidig som det gis rom for fordypning i arbeid med produksjoner. Å organisere fordypningsfaget på denne måten kan også åpne for mer elevstyrt læring.

Deltageren spurte også om det var mulig å se for seg flere valgfrie fordypningsfag innen utdanningsprogrammet som går i forskjellige retninger, hvor elever som ønsker forberedelse til kunstfaglige utdanninger kan velge en annen fordypning enn elever som ønsker forberedelse til dramafaglige eller pedagogiske utdanninger. Deltageren påpekte at elevgruppen ofte har forskjellige ønsker og mål for videre utdanning.

Det ble påpekt at det var viktig å tilby "hele pakka" til alle elever, at utbytte av faget forutsetter at elevene følger alle fagene som tilbys og at det skal oppleves at det er nødvendig med alle fag.

Flertallet i gruppen mente likevel at det ikke bør gjøres vesentlige endringer i faget eller fordeling av kompetansemål mellom det obligatoriske produksjonsfaget og fordypningsfaget.

Det ble foreslått å gjeninnføre teaterproduksjon som et 10 timers fag, men det ble påpekt at dette kan være på bekostning av andre fag. Det ble også stilt spørsmål om det var mulig å lage et større produksjonsfag, som omfattet flere kompetansemål (og med flere timer) enn i dag?

Gruppen diskuterte også hvilke andre fag som kunne være valgfrie, hvis teaterproduksjon fordypning ble et obligatorisk fag, eller en del av et større teaterproduksjonsfag.

Det ble uttrykt en bekymring for at elever kunne oppfatte fag som TiP og DS som lettere å velge bort, hvis det var disse som var valgfrie fordypningsfag.

Det ble også stilt spørsmål om det er mulig med valgfrie fordypningsfag fra drama som også er egnet for andre utdanningsprogram? (Drama og samfunn med tanke på elever som ønsker seg inn i skolen, retorikk og formidling for norsk/språk, grunnleggende skuespill/formidlingsteknikk for sangelever og dansere?)

Diskusjonen dreide seg over til DS. Dette er et fag som i dag preges av å være en hybrid mellom flere fag, noe gruppen generelt var enige om. Det ble stilt spørsmål om det var mulig å gjøre noen endringer i fagets innhold eller sammensetning, men hadde generelt ingen innspill til dette.

Gruppen uttrykte imidlertid et klart ønske om å se på eksamensordningene for de forskjellige fagene, spesielt TiP hvor det ble uttrykt et klart ønske om nasjonale eksamensoppgaver, men også de øvrige eksamensordningene.

Gruppen fikk liten tid til å diskutere de to underspørsmålene. På spørsmålet om de grunnleggende bestanddelene i teateret, som er essensielt i et obligatorisk programfag ble det svart at dette var noe som krever en lengre diskusjon.

Spørsmålet om behovet for lokal tilpasning ble ikke diskutert separat, men der dette kom opp i diskusjonen kom det frem at gruppen var enige om at mulighet for lokal tilpasning var både ønskelig og nødvendig.